Liikenne- ja viestintävirasto
Kyberturvallisuuskeskus

Dnro TRAFICOM/530872/03.03.01/2024
30.9.2024

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta (VNS 3/2024 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta kirjallista lausuntoa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta (VNS 3/2024 vp). Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko kuvaa uuden ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ajallemme on tyypillistä globaalin toimintaympäristön nopeat muutokset, strateginen kilpailu ja vastakkainasettelu. Teknologiat ja niiden nopea kehitys sekä taloussuhteet ovat vahvasti kytköksissä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Liikenne- ja viestintävirasto pitää selontekoa kattavasti valmisteltuna ja toteaa selonteon painopisteiden ja tavoitteiden vastaavan muuttunutta toimintaympäristöä. Liikenne- ja viestintävirasto lausuu selonteosta seuraavasti:

Kyberturvallisuus on keskeinen osa Suomen kokonaisturvallisuutta ja kyberturvallisuuden merkitys on korostunut entisestään nykyisessä turvallisuusympäristössä. Teknologinen kehitys, murrokselliset teknologiat ja tekoälyn kehitys johtavat uusiin mahdollisuuksiin, mutta tekevät myös kyberhyökkäyksistä ja informaatiovaikuttamisesta entistä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa. Murroksellisten teknologioiden osalta Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että selonteko tunnistaa muun muassa kvanttiteknologioita koskevan siirtymän merkityksen niin uhkien kuin mahdollisuuksien näkökulmasta.

Kyberturvallisuuden uhkataso on pysyvästi muuttunut ja tähän vastaaminen edellyttää uusia ja tehokkaampia toimia sekä yhteistyötä EU:ssa, Natossa ja kumppanimaiden kanssa. Muuttuneeseen turvallisuusympäristöön liittyen selonteossa todetaankin vihamielisen kybertoiminnan vakiintuneen osaksi voimapolitiikkaa ja valtiollisen vaikuttamisen keinovalikoimaa. Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että tehokas yhteistyö aikaisemmin mainituissa kansainvälisissä yhteyksissä edellyttää toimivia ja turvallisia järjestelmiä sekä yhteyksiä. Turvalliset järjestelmät ja yhteydet varmistavat osaltaan huoltovarmuutta ja omavaraisuutta sekä vahvistavat Suomen asemaa luotettavana ja kykenevänä yhteistyökumppanina EU- ja Nato-maiden keskuudessa.

Liikenne- ja viestintävirasto yhtyy selonteon kirjaukseen, jossa korostetaan kyberturvallisuuden ja -puolustuksen merkitystä valtiollisen suvereniteetin turvaamisessa. Kyberturvallisuuden korkea taso edellyttää ajankohtaista tilanneymmärrystä suomalaiseen yhteiskuntaan kohdistuvista kyberuhkista. Tilanneymmärryksen kannalta on ratkaisevaa varmistaa suomalaisen yhteiskunnan ja viranomaisten jatkuva ja kattava kyky havainnoida kybertoimintaympäristöön kohdistuvia kyberuhkia. Erityisen merkittävää on saada tietoa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin vaikuttavista uhkista. Tämä edellyttää, että kansallista kyberturvallisuutta koskevaa havainnointikykyä kehitetään vastaamaan muuttuvaa teknologiaympäristöä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä selonteon kirjausta, jonka mukaan Suomi kehittää kansalliset suuntaviivat tavoitteelliselle ja johdonmukaiselle kyberattribuutiotoiminnalle. Attribuutiotoiminnan selkeyttäminen edellyttää prosessia koskevien viranomaisvastuiden terävöittämistä. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että attribuutiota koskevien vastuiden suunnittelun

yhteydessä varmistetaan myös tarvittavat yhteistyö- ja tiedonvaihtomahdollisuudet viranomaisten välillä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää niin ikään tärkeänä, että kyberturvallisuuteen liittyvien toimenpiteiden rahoitus vastaa muuttunutta ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä. Liikenne- ja viestintävirasto muistuttaa, että esimerkiksi selonteossa korostettu Suomen aktiivisuus koko Naton kyberturvallisuuden ja -puolustuksen kehityksessä edellyttää toimintaan osoitettuja resursseja niin turvallisuus- kuin siviiliviranomaisissa. Niin ikään kyberturvallisuuden korkea taso edellyttää aktiivisia toimia ja panostuksia koko suomalaiselta yhteiskunnalta.

Kansallisen taajuussuunnittelun tarve ja merkitys lisääntyy Suomen kuuluessa täysimääräisesti Naton toiminta-alueeseen. Nato-jäsenyys laajentaa ja muuttaa sotilaskäytön edellyttämiä taajuustarpeita Suomessa. Vain onnistuneella taajuussuunnittelulla voidaan mahdollistaa siviili-, viranomais- ja sotilastoimijoiden sekä liittolaisten rinnakkainen toiminta normaali- ja poikkeusoloissa. Liikenne- ja viestintävirasto muistuttaa, että sotilastaajuuksien suunnittelu edellyttää jatkossa enemmän resursseja, mukaan lukien siihen kuuluvaan kansainväliseen yhteistyöhön.

Selonteossa korostetaan kokonaisturvallisuuden merkitystä sekä kansallisesti että EU-tasolla. Kriisinkestävyys ja yhteiskunnan häiriöttömyys ovat tärkeä osa unionin strategista kilpailukykyä. Liikenne- ja viestintävirasto nostaa esille, että viraston yksi perustehtävistä on varmistaa yhteiskunnan langattoman infrastruktuurin verkkojen toiminta ja häiriöttömyys. Digitalisoituvassa yhteiskunnassa langattomuuden mahdollistavien rajallisten radiotaajuuksien tarve kasvaa niin viranomais- ja maanpuolustustoiminnassa kuin yhteiskunnan muillakin sektoreilla. Teknologisen kehityksen myötä myös verkkojen suunnittelu monimutkaistuu ja häiriötilanteiden selvittäminen edellyttää yhä laajempaa osaamista ja kyvykkyyttä.

Yhteiskunnan toimintojen langattomuus nostaa myös radiotaajuuksien häiriöttömyyden turvaamisen merkitystä. Venäjän helmikuussa 2022 aloittaman laittoman hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät tällä hetkellä esimerkiksi satelliittinavigoinnin radiohäiriötilanteessa Suomen alueella. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa radiohäiriöiden selvittämisestä ja taajuuksien käytön valvonnasta, liikenteen turvallisuudesta sekä kansallisesta taajuushallinnosta vastaavana siviiliviranomaisena häiriötilannekuvan tuottamisesta. Virasto näkee, että nykyisessä toimintaympäristössä on tärkeää varmistaa myös siviiliviranomaisten kyvykkyys ja resurssit laajojen häiriötilanteiden havainnointiin sekä toimintavalmiuteen tilanteessa, missä nopeita toimenpiteitä edellytetään viestintäverkkojen- ja palveluiden häiriöttömyyden sekä toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi. Nykyisessä toimintaympäristössä myös yhteistyö kansallisten viranomaisten sekä kansainvälisten kumppaneiden kanssa on erittäin arvokasta ja tärkeää.

Selonteossa tunnistetaan, että avaruuskyvykkyyksien kehittäminen on tärkeää. Liikenne- ja viestintävirasto pitää esitettyä kannanottoa merkityksellisenä. Avaruussektorin järjestelmien ja palveluiden merkitys on teknologisen kehityksen myötä korostunut muun muassa huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta. Satelliittien tuottamat ja välittämät aika-, paikka- ja kaukokartoitustiedot sekä niiden hyödyntäminen ovat keskeisessä asemassa yhteiskunnan eri toimijoilla. Virastolla on keskeinen rooli avaruussektorilla muun ohella radiotaajuuksien yhteensovittamisessa satelliittimaa-asemien lupa- ja valvontatehtävissä sekä Galileo-satelliitipaikannusjärjestelmän (PRS) julkisesti säännellyn palvelun viranomaistehtävissä. Viimeaikaisissa maa-asemainfrastruktuuria koskevissa sääntelymuutoksissa on pyritty huomioimaan nykyinen turvallisuustilanne ja luomaan pelisääntöjä kehittyvään toimialaan. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan Suomessa sijaitseva ja tänne kehittyvä avaruussektorin

infrastruktuuri voisi palvella laajemmin liittolaiskunnan ulko- ja turvallisuuspoliittista etua sekä parantaa kriisinkestävyyttä.

Liikenne- ja viestintävirasto yhtyy selonteon kirjaukseen, jossa todetaan Pohjoismaiden olevan Suomen läheisimmät yhteistyökumppanit. Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että Pohjoismaiden välillä tapahtuva liikenneviranomaisten välinen yhteistyö tukee selonteon tavoitteita. Liikenneviranomaisten välillä tapahtuva yhteistyö laajennettiin Suomen ja Ruotsin välisestä yhteistyöstä kaikkia pohjoismaisia viranomaisia koskevaksi yhteistyöksi vuonna 2023. Norjaan ja Tanskaan laajentuneen yhteistyön tavoitteena on kehittää pohjoismaisesta liikennejärjestelmästä häiriöitä sietävä yhtenäinen kokonaisuus, joka kattaa niin siviili- kuin sotilaslogistiikan tarpeet.

Liikenne- ja viestintävirasto tukee selonteon kirjauksia Suomen YK-strategiaan liittyen. Virasto tuo esille, että se toimii aktiivisessa roolissa YK:n erityisjärjestöistä kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestö ICAO:ssa, kansainvälisessä televiestintäliitto ITU:ssa ja kansainvälisessä merenkulkujärjestö IMO:ssa. Lisäksi edistämme yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissio UNECE:ssa muun muassa liikenteen turvallisuutta, ajoneuvotekniikan ja automaation kehittämistä sekä kuljetusketjujen toimivuutta. Toimimme tehtävässämme tiiviissä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Virasto yhtyy selonteon kirjaukseen siitä, että teknologiakysymysten merkitys kasvaa YK:ssa ja myös sen alaisissa erityisjärjestöissä. Erityisjärjestöissä toimiessa tarvitaan usein toimialan asiantuntemuksen lisäksi poliittista ja ulkopoliittista harkintaa. Liikenne- ja viestintävirasto tukee selonteon kirjausta ministeriöiden välisen yhteistyön tärkeydestä ja korostaa, että myös relevanttien virastojen rooli tulisi ottaa huomioon yhteistyötä rakennettaessa. On tärkeää huolehtia siitä, että kaikki vaikuttamistyötä tekevät tahot voivat työskennellä yhteisten poliittisten tavoitteiden edistämiseksi täysimääräisesti ja johdonmukaisesti.

Jarkko Saarimäki

Pääjohtaja

Mervi Kaikkonen

Kansainvälisten asioiden päällikkö